

Plattformarna & politiken

en undersökning av
de svenska partiernas
inställning till gigekonomin

Gig Watch

Introduktion

Under det senaste årtiondet har gigekonomin etablerat sig i Sverige. Arbetet på gigföretagen kännetecknas av obefintliga eller osäkra anställningar, övervakning genom datainsamling och delvis automatiserad arbetsledning via digitala plattformar.¹ I vissa branscher, såsom bud- och taxibranschen, har gigifieringen ändrat spelreglerna helt, men det går även att hitta tydliga spår av utvecklingen på delar av arbetsmarknaden där gigekonomin ännu inte inneburit en total omvälvning av arbetets förhållanden.

Inför gigekonomins utbredning har många av de stora fackförbunden stått handfallna. Trots försök från fackens sida agerar bolagen i stort sett utan hinder på arbetsmarknaden. Bakom dem står investerare med fötterna i ekonomiskt mäktiga koncerner, och med hjälp av dem kan gigföretagen kraftigt subventionera priserna på sina tjänster. På så sätt kan företagen slå ut mindre konkurrenter och etablera sig som monopolaktörer.

De problem som gigföretagens etablering inneburit har inte varit unika för Sverige, utan återfinns världen över. I många andra länder har problemen med gigekonomin på senare år lett till att den reglerats i lag. I Spanien lagstiftade Högsta domstolen under 2020 att gigarbetare ska betraktas som anställda.² Liknande lagstiftning har införts i Storbritannien och Kalifornien.³ Samtidigt har gigföretagen bedrivit en intensiv lobbyism för att förhindra liknande regleringar i andra länder.

I slutet av 2021 antog Europaparlamentet ett direktivförslag om plattformarbete. Förslaget innehåller bland annat krav på insyn i de algoritmer som gigbolag använder för att styra arbetet och en regel om att arbetarna bör betraktas som anställda tills motsatsen kan bevisas.

I Sverige finns det traditionellt sett ett motstånd både från både höger- och vänsterhåll mot vad som uppfattas som alltför styrande lagstiftning kring arbetsmarknadsfrågor, oavsett om styrningen kommer från EU eller från svenska staten. I stället hänvisar politiker ofta till den så kallade svenska modellen, där villkoren på arbetsmarknaden regleras mellan dess parter – det vill säga mellan fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. Det innebär att löner och arbetsvillkor avgörs av styrkeförhållandet mellan arbetare och arbetsköpare. Den höga fackliga anslutningen har därmed möjliggjort ett jämförelsevis högt löneläge i relation till länder med starkare politisk styrning av arbets-

¹ Se Gigwatch, "[Vad är gigekonomi?](#)"

² Lundstedt, Gert (12 oktober, 2020): "[Spaniens Högsta domstol skakar om Europas gig-ekonomi](#)". *Arbetsvärlden*.

³ Pitas, Costas (16 mars, 2021) "[Uber to give UK drivers workers' rights after court defeat](#)". Reuters.

Paul, Kari (7 februari, 2020) "[Uber changing app to avoid reach of California's new gig workers law](#)". The Guardian.

marknaden. Samtidigt har gigekonomin kritiserats för att undergräva just denna modell, genom att omklassificera arbetare till egenanställda och försvåra facklig organisering.⁴

Syftet med den här rapporten är att undersöka hur de svenska riksdagspartierna förhåller sig till gigekonomin och försöken att reglera den på juridisk väg. Som grund för våra sammanfattningar och vår analys har vi både skickat ut en enkät som alla riksdagspartier fått möjlighet att besvara, och dels gått igenom partiernas debattartiklar, motioner och hur de röstat i riksdagen. Utifrån det materialet har vi analyserat den politiska situationen, frågan om den svenska modellen och hur gigekonominns framtid i Sverige kan tänkas se ut efter riksdagsvalet i september 2022.

Gig eller delning? En kort begreppsförklaring

Ordet gigekonomi beskriver en tendens på arbetsmarknaden där arbete med osäkra eller obefintliga anställningar förmedlas via digitala plattformar, ofta i form av en app. Därför används ibland också begreppet *plattformarbete* som en synonym. Ofta inbegriper gigplattformarna olika former av arbetsledning och utvärdering av arbetet, vilket innebär att de i praktiken fungerar som arbetsgivare. Gigarbete kan vara bundet till det fysiska rummet (som i fallet med matleveranser eller taxitjänster) eller ske digitalt via plattformar som Amazon Mechanical Turk. Oavsett vilken typ av arbete det rör sig om tenderar gigarbetet att utföras av personer som på olika sätt befinner sig i en marginaliserad position på arbetsmarknaden.⁵

Hur många som arbetar inom gigekonomin är svårt att avgöra, och tidigare studier har kommit fram till mycket varierande siffror. Utifrån en sammanställning av flera olika studiers resultat har runt 2 % av den svenska befolkningen beräknats arbeta regelbundet inom denna sektor.⁶

Ibland har begreppet gigekonomi klumpats ihop eller använts synonymt med konceptet *delningsekonomi*, vilket vid sidan av gigekonomin även omfattar kommersiella tjänster där användare hyr ut föremål eller bostäder till varandra såväl som icke-kommersiella initiativ som bilpooler, återbruk och verksamheter knutna till den "cirkulära ekonomin". En enkät utförd av företaget Hygglo 2018 visar att alla partier i någon mån ställer sig positiva till delningsekonomi, men att deras tolkningar av begreppet skiljer sig starkt sinsemellan.⁷

Vi menar att delningsekonomi är ett luddigt begrepp, som inbegriper allt från icke-kommersiella initiativ, till olika former av uthyrning, till rena arbetsgivarförhållanden. De påstådda likheterna mellan dessa olika fenomen är ytliga. I gigekonominns fall handlar det egentligen om ett arbetsgivarförhållande som maske-

⁴ Alfonsson, s. 152. Transportarbetareförbundet, s. 5.

⁵ Gigwatch, Apparna och arbetet, s. 9.

⁶ Alfonsson, Johan, s. 128.

⁷ Hygglo, 2018. [Vad tycker partierna om delningsekonomi?](#)

rats som någonting annat.

EU:s försök att reglera gigekonomin

Hittills har de politiska initiativen till att reglera sektorn varit relativt få, både i Sverige och i resterande delar av världen. Snarare har frågor som rör arbetsmiljö och anställningsstatus drivits som juridiska fall, där utslagen har varit varierande; ibland till fördel för arbetare och ibland till fördel för företagen.

Därför är det anmärkningsvärt att EU-kommissionen har lagt fram ett förslag till ett direktiv med syftet att förbättra arbetsförhållandena och villkoren inom gigekonomin (eller plattformsarbetet, som det uttrycks i förslaget). Det första förslaget till direktivet togs fram av vänstergruppen i Europaparlamentet, i samråd med ett nätverk av organiserade gigarbetare och fackförbund.⁸ I sin helhet syftar direktivet till att harmonisera lagstiftningen på EU-nivå och främja en reglering. Kommissionen menar att detta behövs då få medlemsländer har försökt eller lyckats reglera gigekonomin på nationell nivå. Direktivet omfattar bland annat följande förslag:

- Ökad tydlighet gällande **anställningsform**, genom kriterier för att fastställa om ett gigföretag ska betraktas som arbetsgivare eller inte.
- Större transparens vid användning av **algoritmisk styrning** och frågor gällande vilka data som mäts och samlas in, samt hur denna information används.
- Plattformföretagen ska förtydliga: **vilka länder de är verksamma i**, var arbetet utförs och av vem.
- Ökade möjligheter för arbetare att **organisera** sig kollektivt.

EU-kommissionens förslag gick igenom med majoritet i EU-parlamentet i december 2021. I mars 2022 fick ländernas parlament en chans att ta ställning till om förslaget är förenligt med nationell lagstiftning och därmed genomförbart. I den svenska riksdagen röstade en majoritet för att gå tillbaka med ändringsförslag till EU-parlamentet. Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna röstade för direktivet, med reservationen att vem som ska betraktas som arbetstagare avgörs i enlighet med svensk lagstiftning. Det genomröstade ändringsförslaget, som alltså blir riksdagens svar till EU-parlamentet, bygger på ett yrkande från Kristdemokraterna, Centerpartiet, Sverigedemokraterna och Moderaterna. Dessa partier vill omformulera själva texten i yttrandet till EU-parlamentet.⁹

Sverige är dock det enda medlemslandet som skickat in en invändning mot direktivet, och det svenska ändringsförslaget kommer därmed inte att gå igenom. Även länder med arbetsmarknadsmodeller som liknar den svenska,

⁸ The Left EU (16 november, 2020) "[Proposed directive offers rights & recognition for digital platform worker](#)"

⁹ Sveriges riksdag: [Subsidiaritetprövning av direktivförslaget om bättre arbetsvillkor för plattformarbete](#)

däribland Finland och Danmark, är positiva. Förslaget ska nu vidare till Europaparlamentet och ministerrådet med det ursprungliga innehållet.¹⁰ Direktivet väntas antas i sin slutgiltiga form i september 2022, varefter medlemsländerna har två år på sig att infoga det i sin nationella lagstiftning.¹¹

Lagstiftningsprocesser i EU är långa och invecklade. Därför är det möjligt att innehållet i direktivet förändras längs vägen. Flera brister med det befintliga förslaget har redan påpekats. De som arbetar inom omsorgs- och hushållsnära tjänster eller med cloudwork skulle antagligen fortsätta klassificeras som egenanställda. Det finns inte heller några skrivelser kring användandet av underleverantörer, vilket är ett vanligt sätt för gigföretag att undvika reglering, både lagstiftning och kollektivavtal.¹² Politiker på vänsterkanten skrev också hösten 2021 ett öppet brev där de uttryckte oro över att direktivet kan komma att vattnas ur ytterligare.¹³

Samtidigt är EU-direktivet ett av de första storskaliga försöken att reglera gigekonomin, och flera av förslagen skulle kunna innebära konkreta förbättringar för de som arbetar inom den såväl som en mer stabil grund för facklig organisering. Lagstiftning på EU-nivå skulle också kunna vara ett effektivt verktyg för att förhindra de transnationella företagen från att helt enkelt byta land i protest mot ny lagstiftning. Hur det slutgiltiga innehållet i direktivet än ser ut så kommer det utan tvekan att starkt forma den svenska politiken på området under de kommande åren.

¹⁰ Lundstedt, Gert (13 april, 2022) ["Sverige kämpar ensamt mot EU:s plattformsdirektiv"](#), Arbetsvärlden

¹¹ Gigwatch (18 december, 2021) ["Intervju: Leïla Chaibi om gig-motståndet i Europaparlamentet"](#)

¹² Fairwork (2021): [Fairwork Response to the European Commission's Proposal for a Directive on Platform Work.](#)

¹³ Gig Economy Project: ["Open letter to EU Commission: Don't 'water down' plans to regulate platform work"](#)

Partiernas ställningstaganden kring gigeekonomin

Centerpartiet

Centerpartiet har profilerat sig som starka förespråkare för gigarbetet. 2021 valde partiet att i sitt partiprogram ta ställning för gigeekonomin,¹⁴ vilken partiet beskriver som ett sätt att skapa "nya, enkla jobb". I GigWatchs enkät upprepar Centerpartiet att de ser "stora möjligheter" med gigeekonomin och att den har "potential att skapa mängder av nya jobb" och "öppnar nya vägar in i jobb för personer som idag står utanför [arbetsmarknaden]". Centerpartiets uttalade inställning kan alltså klassificeras som positiv.

Centerpartiet medger dock att den för med sig vissa problem. I partiets enkätsvar beskriver de hur gigeekonomin "på ett smidigt sätt" bör "komma in i de offentliga trygghetssystemen". En av de praktiska lösningar som föreslagits inom Centerpartiet är något som kallas för "gig-lötsning".¹⁵ Idén bygger på det redan existerande konceptet företagslötsning, ett kommunalt stöd till företagare för att förenkla administrativa sysslor. Tanken med förslaget är att en liknande service även ska erbjudas för gigarbetare. Centerpartiets lösningsförslag kan klassificeras som en integrering och legitimering av gigeekonomin på den svenska arbetsmarknaden.

I EU-parlamentet röstade Centerpartiet mot direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformarbetare. De har i vår enkät motiverat det med att förslaget "är ett kraftigt slag mot den svenska arbetsmarknadsmodellen" och "försvarar framväxten av nya företag".

Kristdemokraterna

Enligt Kristdemokraternas svar på Gigwatchs enkät ser partiet "starka skäl till att bejaka gigeekonomins tillväxt", med motivationen att det är "positivt för att få fler i jobb". Partiets uttalade inställning till gigeekonomin kan klassificeras som positiv.

Kristdemokraterna anser att det finns vissa problem med gigeekonomin, som framför allt är förknippade med gigarbetares tillgång till sociala trygghetssystem. Kristdemokraterna vill att egenanställda ska få större tillgång till inkomstbaserade trygghetssystem som a-kassa, sjukförsäkring och föräldraförsäkring. Detta kan ses som ett sätt som att befästa egenanställningar som legitim anställningsform. Partiets förslag på lösningar kan klassificeras som en integrering av gigeekonomin på arbetsmarknaden.

¹⁴ Centerpartiet.(2021) "[Program: En grön ekonomi för fler företag och jobb](#)"

¹⁵ Centerpartiet: "[Motioner: Ekonomi, Jobb och företag, Infrastruktur och transporter. Slutprotokoll, partistämman 2021](#)"

Kristdemokraterna röstade inte för direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformssamarbetare. Partiet menar att en "centralistisk" lagstiftning kan slå fel och hota den svenska modellen. I en debattartikel i Arbetsvärlden menar EU-parlamentarikern Sara Skyttedal och riksdagsledamoten Sofia Damm att EU-direktivet riskerar att underminera ländernas "innovationskraft", och att de "mest högproduktiva expertuppdragen" riskerar att flytta utanför EU när arbetsvillkoren och lönerna förbättras.¹⁶

Liberalerna

I likhet med Centerpartiet och Kristdemokraterna har Liberalerna profilerat sig som starka förespråkare. I GigWatches enkät svarar partiet att de ser positivt på gigekonomin och i sitt politiska program menar partiet att "[d]elningstjänster som Airbnb och Uber [...] ska uppmuntras".¹⁷ Liberalernas uttalade inställning till gigekonomin kan alltså klassificeras som positiv.

På frågan om hur gigekonominns problem bör lösas svarar partiet att de anser att det behövs både regelförenklingar och regelförtydningar. Det handlar mer om att anpassa existerande lagstiftning till gigföretagen än att begränsa gigföretagens verksamhet genom regleringar. Ett av partiets förslag på hur detta ska ske är genom att förändra den svenska skattelagstiftningen och införa ett system som "bättre tar tillvara på de enkla jobb som skapas i delningsekonomin".¹⁸

I en enkät utförd av företaget Hygglo beskriver Liberalerna gigföretagen Uber och Taskrunner som "kreativa entreprenörer och nyskapande It-företag", samtidigt som de beklagar hur det står legala hinder i vägen för liknande tjänster att växa. Enligt Liberalerna bör politikens uppgift vara "att snabbt undanröja hinder för att underlätta, eller åtminstone inte försvåra, den tekniska utvecklingen".¹⁹ Partiets förslag på lösningar kan klassificeras som en integrering av gigekonomin på den svenska arbetsmarknaden.

Liberalerna röstade inte för direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformssamarbetare. Roger Haddad, partiets arbetspolitiska talesperson, meddelar att han "kommer arbeta för att politiker inte lägger sig i löner och arbetsvillkor", vilket i Sverige ska "avgöras av parterna, mellan arbetstagaren och företaget".

Miljöpartiet

Enligt Miljöpartiets svar på GigWatches enkät ser partiet positivt på framväxten av nya tjänster och nya arbetstillfällen, samtidigt som partiet ser avsaknaden av trygga anställningsvillkor som ett problem. Miljöpartiet menar att företag ska ta samma ansvar för personer i anställningsliknande former som om de varit

¹⁶ Skyttedal, Sara & Damm, Sofia (21 oktober, 2021) "[EU ska inte reglera sönder plattformsekonomin](#)" Arbetsvärlden.

¹⁷ Liberalerna. "[Regelförenklingar](#)"

¹⁸ Liberalerna. (16 januari, 2021) "[Sänk skatten på arbete](#)".

¹⁹ Hygglo (18 augusti, 2018) "[Vad tycker partierna om delningsekonomi?](#)"

anställda, och är positiva till reglering som ökar anställningstryggheten. Därmed kan Miljöpartiets uttalade inställning till gigekonomin (som definieras just genom frånvaron av trygga anställningar) kategoriseras som kritisk.

Miljöpartiet har vid upprepade tillfällen uttalat sig positivt om *delningsekonomin*, ett begrepp som ibland används synonymt med gigekonomin.²⁰ 2015 skrev Per Bolund, dåvarande konsument- och finansmarknadsminister, en överlag positiv artikel om delningsekonomin möjligheter. I artikeln nämndes bland annat gigföretaget Uber som exempel.²¹ Samma år skrev riksdagsledamoten Karin Svensson Smith en debattartikel i Expressen där hon kritiserade Uber för att smita från arbetsgivaransvar.²² Huvudsakligen verkar Miljöpartiet ställa sig positiva till den del av delningsekonomin som omfattar olika former av återvinning, återbruk och cirkulär ekonomi, snarare än som synonym till gigekonomin.

I EU-parlamentet röstade Miljöpartiet ja till direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformarbetare.

Moderaterna

I svaret på GigWatchs enkät ser Moderaterna positivt på att "den tekniska utvecklingen gör det möjligt att skapa nya tjänster och jobb via digitala plattformar". Partiet menar att detta gynnar konkurrenskraften och får fler i arbete. Moderaternas uttalade inställning till gigekonomin kan klassificeras som positiv.

Moderaterna har vid två tillfällen lagt motioner i riksdagen om att "Sverige ska bli världens bästa land för delningsekonomi" (2018/19:2902, 2020/21:3477).²³ Motionerna har ett tydligt fokus på just gigföretagen och plattformar där privatpersoner köper olika tjänster av varandra. I motionerna menar Moderaterna att gigekonomin är överreglerad och att gigföretagen är för högt beskattade. Partiet föreslår att staten ska verka för att förenkla företagens redovisning till Skatteverket genom digitala lösningar. En metod för att göra detta är att göra det möjligt för företag att certifiera sig som plattformsföretag hos Skatteverket. Motionerna avslogs vid båda omröstningarna 2018 och 2020.

I en intervju med DI från 2018 säger Jessica Rosencrantz, partiets talesperson för digitaliseringsfrågor, att "(...) i grund och botten är gig- och plattformseko-

²⁰ Se begreppsdiskussion ovan.

²¹ Bolund, Per (17 december 2015) "[Dela varor och tjänster är smart - det vill vi stödja](#)". Göteborgs-Posten.

²² Svensson Smith, Karin. (17 juli, 2015) "[Låt inte Uber undgå sitt ansvar](#)". Expressen.

²³ Moderaterna, motion 2018/19:2902. "[Sverige ska bli världens bästa land för delningsekonomi](#)".

Moderaterna, motion 2020/21:3477. "[Sverige ska bli världens bästa land för delningsekonomi](#)".

nomin en jättemöjlighet för att sänka trösklar så att fler kan komma in på arbetsmarknaden”. Rosencrantz menar att det behövs snabbare avreglering av taxi- och transportsektorn.²⁴ Moderaternas förslag på lösningar kan klassificeras som en integrering av gigeekonomin på den svenska arbetsmarknaden.

I EU-parlamentet röstade Moderaterna inte för direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformarbetare. Partiet anser att direktivet utgör ett hot mot den svenska modellen.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna har vid flera tillfällen kritiserat villkoren inom gigeekonomin. I GigWatches enkät svarar Socialdemokraterna att gigeekonomin riskerar att bidra till dumpade löner och villkor. Man framhåller att standarden på svensk arbetsmarknad ska vara fasta heltidsanställningar med kollektivavtal. Om gigföretagen kan anpassa sig till de normer och regler som råder på svenska arbetsmarknad, ser man det som positivt om nya jobb kan skapas. Vi kategoriserar Socialdemokraternas uttalade inställning till gigeekonomin (som bygger på avsaknaden av trygga anställningsförhållanden) som kritisk.

Socialdemokraterna vill se vissa regleringar av gigeekonomin, men riktar främst in sig på arbetsmiljö- och skattefrågor. När det kommer till falska egenanställningar och anställningsskydd uttrycker de sig mer försiktigt och menar att befintlig lagstiftning är tillräcklig.

I regeringens arbetsmiljöstrategi för perioden 2021-2025 nämns gigeekonomin specifikt och man menar att “oavsett om tjänster förmedlas genom appar eller att arbete sker hemma vid köksbordet så ska det inte finnas några oklarheter kring arbetsmiljöansvaret” och att arbetsmiljöregelverket därför “ska ses över”. Utifrån partiets svar på GigWatches enkät verkar det som att man vill göra detta genom att förtydliga rådighetsansvaret i gigeekonomin. Socialdemokraterna menar att gigföretag “råder” över arbetsstället och därmed bör ha arbetsmiljöansvar.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark har uttalat sig om att Skatteverket ska “få ökade möjligheter” att beskatta gigföretagen, men konkreta politiska förslag saknas. Nordmark har även lyft regeringens planerade reform av arbetslöshetsförsäkringen som något som skulle stärka gigarbetare. En utredning om en ny arbetslöshetsförsäkring pågår och ska presenteras i augusti 2022.²⁵ Om den leder till förbättringar för gigarbetare återstår att se.

Socialdemokraterna röstade ja till direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformarbetare, och menar att de i huvudsak delar Europakommissionens

²⁴ Björkman, Fredrik (18 juni, 2018) [“Moderaterna: Plattformsekonomin sänker trösklarna till arbete”](#), Dagens Industri.

²⁵ Arbetsmarknadsdepartementet (26 augusti, 2021) [“Utredning om förutsättningarna för en kollektivavtalad a-kassa”](#).

syn i frågan.

Sverigedemokraterna

I Sverigedemokraternas svar på Gigwatches enkät menar partiet att gigeekonomin har lett till otrygga arbetsförhållanden, utnyttjande och lönedumpning. Enligt partiet är gigeekonomin inte ett system som är hållbart för arbetsmarknaden i stort. Sverigedemokraternas uttalade inställning till gigeekonomin kan därför kategoriseras som kritisk.

Samtidigt har partiet legat lågt i frågan och under sina år i riksdagen har de inte lagt några motioner kring gigeekonomi eller plattformsarbete. I sitt partiprogram yrkar partiet däremot för att avskaffa Arbetsförmedlingen med syftet att "öppna upp för en bredd av aktörer",²⁶ vilket inkluderar privata arbetsförmedlingar.²⁷ För att hålla koll på dessa vill partiet upprätta en myndighet för "tillsyn och effektivitetsbedömning av privata arbetsförmedlare".

Sverigedemokraterna röstade nej till direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattformsarbetare, och meddelar att de ser arbetsmarknadsfrågor som en nationell angelägenhet.

Vänsterpartiet

I Vänsterpartiets svar på GigWatches enkät beskrivs gigeekonomin som ett hot mot arbetsmarknadens normer och regler. Vänsterpartiet anser att gigeekonomin leder till både snedvriden konkurrens och villkors- och lönedumpning, vilket främst drabbar de som jobbar för gigföretagen. På lokal nivå har partiet lagt fram krav på att kommunala aktörer inte ska samarbeta med gigföretag.²⁸ Vänsterpartiets inställning till gigeekonomin kan därför kategoriseras som kritisk.

För att komma tillrätta med problemen inom gigeekonomin anser Vänsterpartiet att både facklig organisering och lagstiftning behövs. Partiet för fram fyra politiska förslag för att förbättra villkoren för de som arbetar inom gigeekonomin: 1) förtydliga att plattformsföretagen är arbetsgivare och att de som utför arbetet är arbetstagare, 2) reglera egenanställningsföretagen, 3) förtydliga villkor för F-skatt och 4) avskaffa allmän visstid.

I en [interpellation](#) från 2021 skrev partiets arbetsmarknadspolitiska talesperson Cizcie Weidby att gigeekonomin behöver regleras. Partiet vill att gigföretagen ska betraktas som arbetsgivare och gigjobbarna ska betraktas som arbetstagare med de rättigheter som följer av detta. Falsa egenanställningar ska enligt Weidby lagstiftas bort.

²⁶ Sverigedemokraterna, "[Arbetsmarknadspolitik](#)"

²⁷ Sverigedemokraterna, "[Arbetsförmedlingen](#)"

²⁸ Vänsterpartiet (13 januari, 2021) "[Staden måste klippa med gigeekonomin](#)"

Utifrån de politiska förslag som Vänsterpartiet lägger fram i vår enkät vill man göra detta genom att skärpa villkoren för vem som ska kunna få F-skattsedel och även ställa krav på F-skatt för att bli egenanställd. Detta skulle inte göra att egenanställningsföretag förbjuds, men att deras handlingsutrymme blir kringskuret. Egenanställningsföretag skulle inte kunna agera som underleverantörer av arbetskraft som de gör idag, exempelvis för hela Wolts arbetsstyrka. Utifrån de förslag som Vänsterpartiet lägger fram skulle frilansare med flera uppdragsgivare fortsatt kunna anställas genom egenanställningsföretag. Partiets förslag på lösningar kan i praktiken beskrivas som ett avskaffande av gigeconomien.

Vänsterpartiet röstade ja till direktivförslaget om stärkta rättigheter för plattform-sarbetare i EU-parlamentet och ställer sig "försiktigt positiva" till införandet av det i Sverige, på villkor att det inte innebär en rubbning av den svenska arbetsmarknadsmodellen och arbetsrättslagstiftningen.

Analys

De gigvänliga partierna

Vår samlade bild utifrån partiernas ställningstaganden i vår enkät, i samhällsdebatten och i riksdagsomröstningar är att de traditionellt borgerliga partierna (Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Liberalerna) är starkt positiva till gigekonomin och i allmänhet ser gigföretagen som en positiv kraft i samhället i egenskap av "jobbskapare". De fyra partierna uppmärksammar visserligen att det finns problematiska aspekter av gigekonomin, men menar i allmänhet att lösningen på dessa problem är att anpassa arbetsmarknadens regler för att integrera gigekonomin som en permanent del av den svenska arbetsmarknaden.

Bland de borgerliga partierna finns det dessutom en tendens att verka för att staten aktivt ska understödja gigföretagen på olika sätt. Detta ska bland annat ske genom att skattelagstiftningen i högre grad anpassas till gigföretagen, och genom att de anställningsformer som återfinns i gigekonomin förenklas.

Tendensen till statligt stöd för gigekonomin är också tydlig i en motion från Centerpartiet där de föreslår att en särskild instans ska inrättas som löpande ska granska lagstiftning och myndighetsbeslut "som blockerar och försvårar utvecklingen av digitala tjänster". Instansen skulle ha i uppdrag att föreslå lagändringar och förenklingar av administrativa rutiner som skulle underlätta för gigföretagens verksamhet. På så vis får staten i uppgift att administrera gigföretagens expansion och därmed en tilltagande gigifiering av arbetsmarknaden.

Att fler blir egenanställda, f-skattare och egenföretagare kan ses som en ideologisk fråga för högern, där ökad individualisering innebär att kollektivt motstånd på arbetsmarknaden försvåras. Genom att ställa om skatte- och socialförsäkringssystem normaliseras gigekonomin affärs- och anställningsmodeller, och fler företag kommer att lockas att anamma en gigmodell. På så vis syftar de borgerliga partiernas politik till att förvandla dagens juridiska kryphål till en del av morgondagens lagstiftning. Deras politiska förslag för att hantera gigekonomin inte bara passiv acceptans av dess affärsmodeller, utan en aktiv politik för ytterligare gigifiering av arbetsmarknaden.

De borgerliga partierna har stort inflytande över arbetsmarknadspolitiken och har en stark allians med arbetsköparorganisationerna. Man har (delvis med stöd av Socialdemokraterna) lyckats driva igenom en rad försämringar av arbetsrätten de senaste årtiondena. Högerns förslag om gigekonomin är en logisk fortsättning på detta politiska projekt.

De gigkritiska partierna

Hos Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och även Sverigedemokraterna är den uttalade inställningen till gigekonomin mer kritisk, men också

mer spretig än de borgerliga partiernas relativa samsyn i frågan. Socialdemokraterna intar till exempel en tydligt kritisk hållning gentemot gigekonomin, och har bland annat förespråkat att arbetsmiljölagen bör reformeras för att bättre fånga in gigekonomin arbetsplatser, samt att Skatteverket ska få ökade möjligheter att beskatta gigföretagen. Samtidigt har partiet inte levererat några konkreta åtgärder under sina år vid makten. Partiet menar att gigekonomin problem bäst hanteras genom den svenska modellen, det vill säga genom förhandlingar mellan fackförbund och arbetsköparorganisationer.

Vänsterpartiet har också en kritisk syn på gigekonomin, men skiljer sig i sina förslag på lösningar. De menar att facklig organisering inom ramarna för den svenska modellen måste kompletteras med lagstiftning kring exempelvis gigföretagens status som arbetsköpare. Detta innebär att Vänsterpartiets politik ligger nära innehållet i det direktivförslag om plattformsekonomin som nu bearbetas i Europaparlamentet.

Inställningen hos Miljöpartiet och Sverigedemokraterna är något mer tvetydig. Båda partierna uppvisar både kritiska och positiva drag. Miljöpartiet har vid upprepade tillfällen uttalat sig positivt om vad de kallar "delningsekonomin", men har i andra sammanhang kritiserat den framväxande gigekonomin. Sverigedemokraterna är uttalat negativa till gigekonomin, men verkar knappt ha vidrört frågan utanför vår enkät. Partiet röstade dessutom mot direktivförslaget i EU kring plattformarbete.

Även Socialdemokraterna och till viss del Vänsterpartiet saknar initiativ i frågan, och konkreta politiska förslag lyser hittills med sin frånvaro. Detta är en markant skillnad mot de gigvänliga partierna, som driver en aktiv politik för att främja gigekonomin.

Vår analys av situationen är att Socialdemokraterna genom sitt samarbete med Centerpartiet i hög grad gett vika för en ekonomisk högerpolitik. Trots partiets benägenhet att denna politik är de flesta LO-facken på ledningsnivå fortsatt lojala till partilinjen, även när den aktivt motarbetar medlemmarnas intressen. Vänsterpartiet har sett en öppning där och utökat sitt samarbete med de fackliga organisationerna.²⁹

Gigekonomin och den svenska modellen

Alla riksdagspartierna uppger att de i någon form vill bevara den svenska modellen, där parterna på arbetsmarknaden gör upp om villkoren. Alla de borgerliga partierna inklusive Sverigedemokraterna uppger att det främst är inom ramarna för den svenska modellen som eventuell reglering av gigekonomin kan ske. Dessa partier har också motsatt sig EU:s direktiv om plattformarbete på grund av att det upplevs strida mot denna modell.

²⁹ Söderberg, Noa. (9 november 2020) "[Vänsterpartiets nya styrelse vill närmare LO](#)", Flamman.

I motsats till farhågorna om att lagstiftning kring gigekonomin skulle hota den svenska modellen har flera bedömare ansett att det är gigarbetet i sig som utgör det största hotet mot arbetsmarknadsmodellen. När arbetare inte längre klassificeras som anställda, utan som egenföretagare, har facken ingen motpart att förhandla med. Det innebär att hela förhandlingsmodellen kringgås av gigföretagen.³⁰

Parallellt finns en offensiv från arbetsköparsidan för att rita om kartan vad gäller anställningsformer. Målet är att utöka egenföretagande och egenanställningar (en sorts gråzonsform) till en större del av arbetsmarknaden. Ett exempel är kollektivavtalet mellan egenanställningsföretaget Frilans Finans och det i övrigt obskyra facket Säljarnas. När kollektivavtal tecknas med egenanställningsföretag innebär det att förhandlingar som borde ske mellan den egentliga arbetsköparen och arbetaren istället sker genom en mellanhand (egenanställningsföretaget) som saknar koppling till den faktiska arbetsplatsen. Inte heller Säljarnas hade en tydlig förankring eller stark medlemsbas bland de som är anställda via Frilans Finans. Detta undergräver arbetarnas möjligheter att ställa krav gentemot den riktiga arbetsköparen.

Enligt Transports utredare Sirin Celik vill egenanställningsföretag som Frilans Finans "rigga om hela den svenska modellen så att alla våra trygghetssystem, som a-kassa, socialförsäkringen, medlemskap i fack och så vidare anpassas utifrån den här nya anställningsformen."³¹ Transportarbetareförbundet är därför också av rimliga skäl skeptiska mot att teckna avtal med Frilans Finans – eftersom de ser den egentliga arbets- eller uppdragsköparen som sin naturliga förhandlingspartner. Avtalet mellan Säljarnas och Frilans Finans kan därför ses som ett sätt att manövrera ut andra fack.

Om vi ser till exempelvis Kristdemokraternas svar på vår enkät verkar det finnas politiskt stöd för att normalisera anställningsformen "egenanställd". Även Centerpartiet har ett förslag om en ny företagsform speciellt för de "enskilda näringsidkare" som "erbjuder tjänster via digitala plattformar".³² Liknande typer av "tredjestatus" mellan egenföretagande och mellan egenföretagande och anställning har införts i flera länder under de senaste decennierna. Till exempel i Italien är 15 procent av landets arbetande befolkning egenanställda, och hela 6 procenten heter av dessa kan vara "ekonomiskt beroende" av en arbetsköpare, det vill säga vad GigWatch brukar referera till som "falskt egenanställda".³³

Antalet egenanställda växer redan snabbt i Sverige. Med en normalisering i lag

³⁰ Se Alfonsso, s. 152, Transportarbetareförbundet, s. 5.

³¹ Antonsson, John (4 juni 2021). "[Egenanställd och blåst på tryggheten](#)", Transportarbetaren.

³² Martin Ådahl m.fl. (2018) "[Digitala plattformstjänster](#)", riksdagsmotion.

³³ Forskningsprojektet SHARE, <https://ercshare.unimi.it/italy/>

är det sannolikt att allt fler kommer gå från att vara anställda till att bli egenanställda. Arbetsköparna utvecklar "nya" sätt att organisera arbete som syftar till att minska kostnader för arbetskraft, och högerpartierna vill anpassa existerande lagstiftning efter detta. I grund och botten handlar denna offensiv om att undergräva den svenska modellen på ett sätt där direkta ingrepp i den undviks. På så vis kan de borgerliga partierna mobilisera idén om den svenska modellen i kampen mot regleringar av gigekonomin, samtidigt som de arbetar aktivt för att underminera fackens möjligheter att ställa krav. Därmed förskjuts den maktbalans som ska känneteckna modellen allt mer till arbetsköparnas fördel.

Gigekonomin framtid efter valet

Inför höstens val har två politiska koalitioner utkristalliserat sig. På ena sidan bildar Moderaterna, Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna ett konservativt block. På den andra sidan bildar Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet ett rödgrönt block.

På båda sidor hittar vi både partier som är positiva till gigekonomin och partier som intar en mer kritisk ståndpunkt. I det konservativa blocket är Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna uttalat positiva till gigekonomin, medan Centerpartiet utgör det rödgröna blockets enda förespråkare av gigekonomin.

I det senaste riksdagsvalet fick de partier som är uttalat positiva till gigekonomin (den tidigare Alliansen) 40,2 % av rösterna. I samma val samlade de partier som är uttalat skeptiska till gigekonomin (S, SD, V och MP) 58,2 % av rösterna. Håller det nuvarande opinionsläget i sig så är det sannolikt att de uttalat positivt inställda partierna minskar sin röstandel ytterligare.

Trots det är det mest sannolika att en för gigföretagen gynnsam politik kommer att drivas även efter valet 2022. I det konservativa blocket är majoritet av partierna positivt inställda till gigekonomin. Sverigedemokraterna uttrycker visserligen skepsis i frågan, men med grund i deras passivitet i frågan hittills ser vi det som osannolikt att de kommer att ägna någon större kraft åt att motverka gigekonomin utbredning och normalisering, vare sig i regeringsställning eller som opposition. Vi ser det dessutom som osannolikt att de kommer driva en ekonomisk politik på tvärs med Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, utan att de snarare kommer prioritera att få igenom andra delar av sin politik.

I det rödgröna blocket har de kritiska partierna en majoritet. Samtidigt kommer dessa partier sannolikt att vara beroende av Centerpartiet för att få igenom sin politik på olika områden. Centerpartiets inställning till gigekonomin är starkt positiv, och som vi sett i exempelvis frågan om marknadshyror är Socialdemokraterna inte främmande för att kompromissa med Centerpartiet i ekonomiska frågor, även när de står långt från Socialdemokraternas egna uttalade åsikter. Samtidigt har Centerpartiets väljare under de senaste åren rört

sig mer åt vänster.³⁴ Partiets villighet att förhandla med Vänsterpartiet kring pensionerna tidigare i år har också beskrivits som en politisk kursändring.³⁵

Politiken kring gigekonomin kommer också att formas starkt av EU:s direktiv om plattformarbete. Exakt på vilket sätt vet vi inte idag, eftersom förslaget fortfarande är under bearbetning.

Avslutning

Under det senaste årtiondet har gig- och plattformsföretag världen över kunnat etablera sig och verka relativt ostört. Under de senaste åren har situationen dock börjat förändras, i och med att fackförbund, folkrörelser och lagstiftare börjat utmana techjättarna.

I Sverige finns det fortfarande en brant uppförsbacke. Vi ser hur det är de borgerliga partierna som är mest drivande i frågor kring gigekonomin, och att deras politik först och främst går gigföretagens intressen. Huvudspåren i deras politik kring gigekonomin är juridisk integrering, ideologisk legitimering och i vissa fall något som kan betraktas som ekonomisk subventionering.

Det rödgröna blocket har varit dåliga på att bemöta den här offensiven. Ofta har man fastnat i att reglering av gigekonomin står i konflikt med den svenska modellen, samtidigt som man ignorerat det undergrävande av modellen som gigekonomin i praktiken utgör.

De rödgröna partierna och Sveriges fackföreningar måste inse att det största hotet mot den svenska modellen idag är gigekonomin i sig – inte en potentiell reglering av den. I avsaknad av en motoffensiv i frågan tyder mycket på att gigekonomin kännetecknen kommer att fortsätta sprida sig in i allt fler branscher, oavsett vilket block som styr Sverige efter valet.

³⁴ Höjer, Henrik (20 maj, 2021) [“Opinionen just nu: Centerväljarna har gått till vänster”](#), Kvartal.

³⁵ Nilsson, PM (13 juni, 2022) [“Måndagen den 13 juni föddes Vänsteralliansen”](#), Dagens Industri.

Litteraturförteckning

Alfonsson, Johan. 2022. *Det otrygga arbetslivet i Sverige: dess framväxt och konsekvenser*. Studentlitteratur.

Gigwatch. 2022. *Apparna och arbetet: om gigifieringen av arbetsmarknaden*. Stockholm: Nixon förlag.

Transportarbetareförbundet. 2022. *App app app - se upp för diket*.

Omslagsbild

Johannes Jansson/norden.org, under licens från Creative Commons (CC BY-NC-SA 4.0)

Bilaga: Gigwatches enkät om gigekonomin

Centerpartiet

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Vi ser stora möjligheter med gig-ekonomin. Den har potential att skapa mängder av nya jobb, både högkvalificerade och jobb utan krav på utbildning. Det skapar en mer dynamisk och flexibel arbetsmarknad som snabbt kan anpassa sig och öppnar nya vägar in i jobb för personer som idag står utanför.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Vi tycker det är viktigt att människor erbjuds en trygghet, oavsett om de är företagare eller arbetstagare. Gigekonomin måste på ett smidigt sätt komma in i de offentliga trygghetssystemen och arbetsmiljön behöver kunna säkras utifrån de förändringar som sker i samhället.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Vi vill inte överreglera gigekonomin men som nämnt ovan, behöver vi anpassa en del regelverk för att säkerställa att människor omfattas av grundläggande skyddsnät och rättigheter på arbetsmarknaden.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Vi är starkt kritiska till detta direktiv. Vi menar att förslaget är ett kraftigt slag mot den svenska arbetsmarknadsmodellen och att det försvårar framväxten av nya företag. Vi är dessutom bekymrade över att unionen, i detta fall överskrider sin kompetens enligt subsidiaritetsprincipen. Dessa frågor sköts bäst av medlemsstaterna.

Kristdemokraterna

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Vi ser starka skäl till att bejaka gigekonomin tillväxt, både vad gäller enkla och mer komplexa uppdrag. Flexibiliteten betyder att de ofta höga trösklarna till ett första jobb sänks. Det är positivt för att få fler i jobb.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Gigekonomin behöver förbättras, de största utmaningarna hänger samman med den sociala trygghet som förknippas med mer traditionella anställningar. Men att dessa jobb skiljer sig från de anställningsformer som hittills dominerat arbetsmarknaden är inte skäl till att göra avkall på den svenska modellen.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Eventuella regleringar måste ske varsamt så att inte den funktion som gigekonomin fyller går förlorad. Vi ska inte heller göra avkall på den svenska modellen. Redan våren 2021, när plattformsföretaget Foodora och Transportarbetareförbundet tecknade kollektivavtal för cykel- och paketbud, såg vi att arbetsmarknadens parter kan hantera också plattformsföretagens nya ställning i ekonomin.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Vi menar att en centralistisk lagstiftning riskerar att slå fel. Det underminerar även arbetsmarknadens parter självbestämmande och utgör ett hot mot den svenska modellen. Medlemsstaterna borde istället utifrån sina vitt skilda förutsättningar och situationer få bestämma hur det ska regleras.

Liberalerna

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Positivt. Många unga och nyanlända får sitt första jobb i gigekonomin.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Det är fortfarande en ny och föränderlig bransch. Politiken måste vara flexibel och beredd att inlemma de nya företagen i våra ordinarie regelverk. Det behöver dock ske varsamt, annars kan vi krossa alla möjligheter till innovation.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Det kommer behövas både regelförenklingar och regelförtydningar. Gigekonomin är ett nytt sätt att se på anställda

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Jag kommer arbeta för att politiker inte lägger sig i löner och arbetsvillkor. I Sverige ska det avgöras av parterna, mellan arbetstagaren och företaget.

Miljöpartiet

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Det är positivt med framväxten av nya tjänster och nya arbetstillfällen, men det är ett problem att många har otrygga anställningsvillkor eller överhuvudtaget inte räknas som anställda i den här branschen.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Miljöpartiet vill att företag ska ta samma ansvar för personer i anställningsliknande former som om de varit anställda.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Vi är positiva till reglering som ökar anställningstryggheten för de som jobbar inom gigekonomin enligt ovan.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Vi delar delar den övergripande målsättning med direktivet, men menar att det strider mot subsidiaritetsprincipen i vissa delar. En lagreglering av vad som räknas som en anställning skulle innebära en inskränkning av den svenska arbetsmarknadsmodellen, vilket vi inte kan ställa oss bakom.

Moderaterna

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Moderaterna vill skapa goda tillväxtförutsättningar för fler och nya former av jobb. Vi anser att det är positivt att inte minst den tekniska utvecklingen gör det möjligt att skapa nya tjänster och jobb via digitala plattformar. Det gynnar konkurrenskraften och får fler i arbete.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Det handlar mycket om att regelverket bör förenklas och anpassas till hur arbetsmarknaden förändras. Vi ser ett behov av en strategi för att upplysa och förmedla kunskap om vad de nya arbetsformerna innebär och bidrar med. Vi vill att berörda branscher utreds separat syfte att förenkla regelverken och anpassa dem till ett digitaliserat samhälle och nya arbetsformer. Skatteregler ska vara tydliga och enkla för alla som vill göra rätt för sig.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Sverige bör välkomna nya framväxande arbetsformer, och svensk lagstiftning behöver anpassas för att främja tillväxt av fler jobb. Utvecklingen av gigekonomin ställer krav på nya lösningar för de sociala och arbetsrättsliga utmaningar som följer. Regelverk som en gång tillkommit med goda intentioner kan i dag vara hämmande för tillväxt. Eftersom alla branscher är olika behöver regelverken utredas separat och utformas utifrån branschspecifika behov. Vi anser också att en utredning bör tillsättas som ser över de utmaningar som vårt skattesystem står inför med anledning av delningsekonomins snabba tillväxt. Skatteundandragandet i delningsekonomin ska minska, men de allra flesta vill också göra rätt för sig och politiken måste underlätta för laglydiga aktörer.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Direktivförslaget underminerar arbetsmarknadens parter autonomi och utgör ett hot mot den svenska arbetsmarknadsmodellen. Vi har motsatt oss fler bindande direktiv som förstör fungerande arbetsmarknadsmodeller. Vi ser stor risk för att direktivet får återverkningar på både skattesystemet och socialförsäkringssystemet, vilket är oacceptabelt. Det kommer att få

långtgående konsekvenser för befintliga plattformsföretag och för hela gigekonomin.

Socialdemokraterna

Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Vi ser gärna att det växer fram fler jobb i Sverige, men inte till priset av dumpade löner och villkor. Vi tycker inte att företag ska kunna gömma sig bakom en app för att komma undan sitt arbetsgivaransvar t.ex. avseende arbetsmiljö – vilket ofta är fallet inom plattformsekonomin. Vi vill att normen på svensk arbetsmarknad ska vara tillsvidareanställning på heltid och att omfattas av kollektivavtal.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Företagen måste börja ta sitt arbetsmiljöansvar. Det är inte rimligt att stora företag som sysselsätter massor av människor ska kunna kringgå detta genom att hänvisa till att man bara förmedlar kontakter mellan köpare och säljare när man i själva verket agerar arbetsgivare.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Vi anser att ansvarsförhållandena bör tydliggöras och vid behov förstärkas i de fall där det idag finns oklarheter. Det får inte råda någon oklarhet om vem som är ansvarig för arbetsmiljön. Därför vill vi införa rådighetsansvar³⁶ för arbetsmiljön inom plattformsekonomin. Oavsett hur arbetet organiseras ska alla som arbetar i Sverige kunna jobba under trygga och säkra förhållanden.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Till största del delar vi kommissionen syn, dock anser vi att beslut som rör den svenska arbetsmarknaden i huvudsak bör fattas i Sverige.

Sverigedemokraterna

Hur ser ert parti på den framväxande gigekonomin?

Det är en följd av den samhällsutveckling vi ser kopplat till digitalisering av vårt samhälle i stort och även vår arbetsmarknad. Det har visat sig att företeelsen har lett till otrygga arbetsförhållanden där människor utnyttjas, och till lönedumpning. Även om gigekonomin erbjuder möjligheter för enskilda att

³⁶ Rådighetsansvar innebär att den som "råder" över ett arbetsställe/en arbetsplats också arbetsmiljöansvar, enligt Arbetsmiljölagen. Det verkar som att Socialdemokraterna vill förtydliga lagstiftningen så att plattformsföretagen åläggs arbetsmiljöansvar.

erhålla enstaka arbetstillfällen är det inte ett system som är hållbart för arbetsmarknaden i stort.

Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

Först måste man bekämpa det skuggsamhälle som bidrar till och göder oseriösa aktörer på marknaden med personal, samt skapa tydliga riktlinjer för branschen då det framgår att många är anställda och andra verkar som egna företagare. På den svenska arbetsmarknaden ska alla löntagare ha en trygg arbetsmiljö. Oseriösa företag ska inte kunna konkurrera via sämre villkor och lönedumpning.

Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

Vi står bakom den svenska modellen där arbetsmarknadens parter gör upp om villkoren som ska gälla på svensk arbetsmarknad.

EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Vi anser att arbetsmarknadsfrågor är en nationell fråga och inget EU skall styra över.

Vänsterpartiet

1. Hur ser ditt parti på den framväxande gigekonomin?

Den framväxande gigekonomin innebär stora utmaningar. Möjligheten att förmedla tjänster via digitala plattformar påverkar hur arbetet organiseras och vem som är att betrakta som arbetsköpare respektive arbetstagare. De nya affärsmodellerna utmanar därmed rådande regleringar, normer och gränser på svensk arbetsmarknad. Det har lett till snedvriden konkurrens och villkors- och lönedumpning för dem som utför arbetet inom plattformsekonomin.

Vänsterpartiet anser att alla som arbetar på svensk arbetsmarknad ska ha rimliga löner, bra arbetsmiljö och trygga arbetsvillkor – oavsett var man kommer ifrån, vilket yrke man har eller vilken bransch man arbetar inom. De som arbetar inom den framväxande gigekonomin är inget undantag.

2. Vilka förändringar, om några, tycker ni behövs inom gigekonomin?

För att plattformsarbetare ska få rimliga löner, bra arbetsmiljö och trygga arbetsvillkor krävs förändringar på två fronter: dels facklig organisering av dem som utför arbetet och kollektivavtal med plattformsföretagen, dels förändrad lagstiftning. Vänsterpartiet vill se förändrad lagstiftning på flera områden. Här är fem exempel:

Tydliggör att plattformsföretagen är arbetsgivare och att de som utför arbetet är

arbetstagare

För det första bör lagstiftningen ändras så att plattformsföretagen är att betrakta som arbetsköpare och att de som utför arbetet är att betrakta som arbetstagare – med de rättigheter och skyldigheter som följer av detta. Här kan EU-kommissionens förslag om en s.k. anställningspresumtion vara en möjlig väg givet att medlemsländerna ges möjlighet att själva bestämma hur lagstiftningen ska implementeras på nationell nivå. Kort sagt: Plattformföretagen ska ses som arbetsgivare och ta sitt arbetsgivaransvar.

De som utför arbetet åt plattformsföretagen ska ses som arbetstagare och ges de rättigheter och skyldigheter som följer av detta.

Reglera egenanställningsföretagen

För det andra bör egenanställningsföretagen regleras. Många av dem som utför arbete åt plattformsföretagen har en s.k. egenanställning via ett egenanställningsföretag. Därmed behöver inte plattformsföretaget ta något arbetsgivaransvar. Många av dem som har en s.k. egenanställning saknar dock F-skatt och är därmed att betrakta som falska egenanställda eller falska egenföretagare. Vänsterpartiet vill ändra lagstiftningen för att komma till rätta med detta problem. Det ska inte gå att bli egenanställd om man samtidigt, enligt Skatteverkets regler, inte kvalificerar sig för F-skatt.

Tydligare villkor för F-skatt

För det tredje vill vi införa tydligare villkor för F-skatt. Många av dem som utför arbete åt plattformsföretag arbetar regelbundet för samma företag, dag ut och dag in. De bör rimligen vara anställda av företaget – inte "egenföretagare". Vänsterpartiet anser att det ska krävas mer än en uppdragsgivare för att godkännas för F-skatt. På så sätt värnas arbetstagarbegreppet och arbetsrätten.

Ett rimligt formulerat, uttryckligt krav på fler än en uppdragsgivare skulle minska risken för att arbetsgivare tvingar anställda att starta företag enbart i syfte att sänka arbetsgivarens arbetskraftskostnad (se motion 2021/22:469, yrkande 4).

Avskaffa allmän visstid

För det fjärde vill vi avskaffa anställningsformen allmän visstid. Många av dem som utför arbete åt plattformsföretagen har korta visstidsanställningar utan någon som helst trygghet. Så länge allmän visstid finns kvar kommer arbetsgivarna att utnyttja denna möjlighet. Det drabbar både de som utför arbete inom plattformsekonomin och på andrar delar av arbetsmarknaden. Vänsterpartiet vill därför ändra LAS så att allmän visstidsanställning utgår och det istället införs objektiva kriterier för när det är tillåtet med visstidsanställningar (se motion 2021/22:461, yrkande 1).

3. Hur ställer ni er till reglering av gigekonomin?

För Vänsterpartiet är det uppenbart att gigekonomin måste regleras. Vi ser redan hur andra branscher låter sig "inspireras" av plattformsföretagens affärsmodeller för att slippa arbetsgivaransvar och pressa kostnader. Om vi inte reglerar gigekonomin riskerar fler branscher att "gigifieras" – det gynnar bara företagen/arbetsköparna.

4. EU röstade nyligen igenom ett direktiv gällande gigarbete. Hur ser ni på införandet av det i Sverige?

Vänsterpartiet ser försiktigt positivt på att införa direktivet i Sverige – givet att implementeringen sker med hänsyn till den svenska arbetsmarknadsmodellen och den svenska arbetsrättslagstiftningen. Vi bör t.ex. själva få bestämma vem som är att betrakta som arbetstagare. Det ska inte ske genom påbud från EU.